ลักษณะภาษาไทยสมัยอยุธยา: ศึกษาจากบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน)[1]

Characteristics of the Thai Language in the Ayutthaya Period: A Study Based on the Daily Records of Ok Phra Wisut Sunthon (Kosa Pan)

สุภัคธัช สุธนภิญโญ[2]
Suphakkhathat Suthanaphinyo
Received: July 8, 2025/ Revised: January 16, 2026/ Accepted: January 23, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะภาษาไทยสมัยอยุธยา กลุ่มข้อมูลคือบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) จำนวน 68 หน้า ใช้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงของภาษา (Language change) เป็นกรอบการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าด้านอักขรวิธีมีความลักลั่นทั้งการใช้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมาย ด้านคำศัพท์พบเฉพาะการสูญศัพท์ ด้านความหมายพบลักษณะความหมายแคบเข้า ความหมายย้ายที่ และความหมายสื่อไปในทางลบ ด้านไวยากรณ์พบการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคำและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงแต่ละด้านมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงด้านอื่นซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงภายใน (Internal change) ส่วนการเปลี่ยนแปลงภายนอก (External change) พบการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบลักษณะเด่น ได้แก่ การใช้สำนวน การใช้คำเชื่อม การใช้คำซ้อน ที่แสดงให้เห็นลักษณะของภาษาไทยสมัยอยุธยาได้ชัดเจนขึ้น

---

[1] บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง ลักษณะภาษาไทยสมัยอยุธยา: ศึกษาจากบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประจำปีงบประมาณ 2568

[2] อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (Lecturer, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University), Email: suphakkhathat.su@ssru.ac.th

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงของภาษา ภาษาไทยสมัยอยุธยา ภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบ ออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน)

Abstract

This research article aims to study the characteristics of the Thai language during the Ayutthaya period. The data set consisted of 68 pages from the daily records of Ok Phra Wisut Sunthon (Kosa Pan). The concept of language change was used as an analytical framework. The research findings reveal that in terms of orthography, there were inconsistencies in the use of consonants, vowels, tonal marks, and punctuation marks. In terms of vocabulary, only lexical loss was observed. Regarding semantics, the study found semantic narrowing, semantic shift, and negative connotation development. With regard to grammar, changes were found in both word functions and syntactic structures. Each aspect of change is interconnected with changes in other areas, representing internal change. As for external change, the use of loanwords was noted. Additionally, prominent features included the use of idioms, conjunctions, and reduplicated words, which clearly illustrate the characteristics of the Thai language during the Ayutthaya period.

Keywords: Language Change, Thai Language in the Ayutthaya Period, Historical and Comparative Linguistics, Ok Phra Wisut Sunthon (Kosa Pan)

บทนำ

รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนับว่ามีความรุ่งเรืองหลายด้าน อาทิ วรรณคดี การค้า การเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ โดยเฉพาะการแต่งทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. 2228 - พ.ศ.2229 เป็นเหตุการณ์ที่บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ของทั้งสองชาติ ราชทูตคือออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน)ที่ได้เชิญ

พระราชสาส์นของสมเด็จพระนารายณ์ไปถวายพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 และขณะที่ออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) พำนักในประเทศฝรั่งเศสนั้นได้มีการจดบันทึกรายวันไว้ด้วย

บันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) เป็นบันทึกภาษาไทยจำนวน 68 หน้า ต้นฉบับเก็บอยู่ที่หอสมุดสำนักมิสซังต่างประเทศ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช ได้เคยกล่าวว่ามีบันทึกฉบับนี้หลงเหลืออยู่ จากนั้นหม่อมหลวงมานิจ ชุมสายได้สำเนาต้นฉบับมาจากประเทศฝรั่งเศสและพิมพ์ในชื่อเอกสารรายงานของโกษาปาน ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2530 อาจารย์ก่องแก้ว วีระประจักษ์ ได้ถ่ายทอดบันทึกเป็นภาษาปัจจุบันลงพิมพ์ในวารสารศิลปากร ปีที่ 28 ฉบับที่ 6 (มกราคม 2528) หน้า 27-145 ในชื่อ “บันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนทร (โกษาปาน) ราชทูตไทยไปฝรั่งเศสสมัยอยุธยา” ในปี พ.ศ. 2530 คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้พิมพ์ฉบับนี้อีกครั้งในชื่อประวัติโกษาปานและบันทึกการเดินทางไปฝรั่งเศส พร้อมด้วยเชิงอรรถอธิบายชื่อเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีการแปลบันทึกของออกพระ วิสุทธสุนทรเป็นภาษาอังกฤษ โดย Dirk Van der Cruysse, Michael Smithies และศาสตราจารย์วิสุทธ์ บุษยกุลได้ร่วมกันแปลบันทึกในชื่อ The Dairy of Kosa Pan (Ok-phra Wisut Sunthorn) Thai Ambassador to France June-July 1689 นับเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงของออกพระวิสุทสุนทร (โกษาปาน) ให้ชาวต่างชาติรู้จักมากขึ้น (Phisphumvidhi, 2012, p. 29)

ดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาลักษณะภาษาไทยที่ปรากฏในบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) เพราะเป็นเอกสารชั้นต้นที่สำคัญในทางประวัติศาสตร์และเป็นบันทึกรายวันที่เขียนขึ้นจริงในสมัยอยุธยา บันทึกฉบับนี้ถือว่ามีความสมบูรณ์พอสมควรและมีจำนวนหน้ามากพอที่จะสังเกตเห็นลักษณะของภาษาในสมัยอยุธยาได้ ถึงแม้ว่าจะมีงานวิจัยที่ศึกษาโดยใช้บันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) เป็นกลุ่มข้อมูลก็เป็นเพียงการศึกษาเฉพาะประเด็น ได้แก่ Sirisumphandh (1986) เสนอวิทยานิพนธ์หัวข้อสรรพนามในบันทึกและจดหมายของโกษาปาน : การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์เชิงสังคม Lekun (2016) เสนอวิทยานิพนธ์หัวข้อบันทึกรายวันและจดหมายของโกษาปาน : เนื้อหาและกลวิธีทางภาษา Khoonhong, Sawanglap, and Wiwan (2024) เสนอบทความเรื่องคำหลักและลักษณะบันเทิงคดีที่ปรากฏในบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนทร (โกษาปาน) ทว่ายังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นการเปลี่ยนแปลงของ

ภาษา ซึ่งจะช่วยเติมเต็มมุมมองการศึกษาภาษาไทยสมัยอยุธยาและวิวัฒนาการของภาษาไทยให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะภาษาไทยสมัยอยุธยาจากบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) ด้านอักขรวิธี คำศัพท์ ความหมาย และไวยากรณ์
2. เพื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทยปัจจุบันว่าแต่ละด้านมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบ (Historical and Comparative Linguistics) โดยใช้กรอบแนวคิดการเปลี่ยนแปลงของภาษา (Language change) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าและการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

Changjai (2024, p. 31) กล่าวถึงวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงของแต่ละภาษาว่ามี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงภายใน (Internal change) หมายถึงขบวนการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามธรรมชาติของโครงสร้างหน่วยเสียง หน่วยคำของระบบภาษานั้น ๆ ซึ่งแบ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ การเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์ และการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย 2) การเปลี่ยนแปลงภายนอก (External change) หมายถึงขบวนการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นที่มีความสัมพันธ์ อาทิ การยืมคำ ซึ่งการวิจัยนี้ผู้วิจัยจะศึกษาการเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 ลักษณะ โดยใช้กรอบแนวคิดการเปลี่ยนแปลงของภาษา ดังนี้

ด้านอักขรวิธี

ใช้กรอบการวิเคราะห์ตามแนวทางของ Supanvanit (1984) ในหนังสือวิวัฒนาการอักษรและอักขรวิธีไทย ซึ่งจำแนกการวิเคราะห์อักขรวิธีออกเป็น 4 ด้านคือ

1) การใช้พยัญชนะ
2) การใช้สระ

3) การใช้วรรณยุกต์

4) การใช้เครื่องหมาย

ด้านคำศัพท์

ใช้กรอบการวิเคราะห์ตามแนวทางของ Chamnirokasant (1983) ในหนังสือภาษาศาสตร์เชิงประวัติและภาษาไทเปรียบเทียบซึ่งจำแนกการวิเคราะห์ด้านคำศัพท์ออกเป็น 2 ด้านคือ

1) การสูญศัพท์

2) การเพิ่มศัพท์

ด้านความหมาย

ใช้กรอบการวิเคราะห์ตามแนวทางของ Chamnirokasant (1983) ในหนังสือภาษาศาสตร์เชิงประวัติและภาษาไทเปรียบเทียบซึ่งจำแนกการวิเคราะห์ด้านความหมายออกเป็น 3 ด้านคือ

1) ความหมายแคบเข้า

2) ความหมายกว้างออก

3) ความหมายย้ายที่

นอกจากนี้ยังได้ใช้แนวทางการวิเคราะห์ด้านความหมายตามแนวทางของ Kullavanijaya (2001) ในหนังสือ เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาไทย 3 (หน่วยที่ 14 การเปลี่ยนแปลงของภาษา) ซึ่งจำแนกเป็น 4 ด้านคือ

1) ความหมายกว้างขึ้น

2) ความหมายแคบลง

3) ความหมายส่อไปในทางดีขึ้น

4) ความหมายส่อไปในทางลบ

ด้านไวยากรณ์

ใช้กรอบการวิเคราะห์ตามแนวทางของ ในหนังสือ Chamnirokasant (1983) ภาษาศาสตร์เชิงประวัติและภาษาไทเปรียบเทียบซึ่งจำแนกการวิเคราะห์ด้านไวยากรณ์ออกเป็น 5 ด้านคือ

1) การเปลี่ยนแปลงหน้าที่คำ

2) การเปลี่ยนแปลงระเบียบของถ้อยคำ

3) การเปลี่ยนลำดับคำ

4) การเปลี่ยนวิธีแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์

5) การเปลี่ยนกฎเกณฑ์ในภาษา

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้กรอบการวิเคราะห์ลักษณะภาษาไทยในด้านต่าง ๆ ร่วมกับกรอบการวิเคราะห์ของ Changjai (2024) ในหนังสือ วิวัฒนาการของภาษาไทยเพื่อให้การศึกษาครั้งนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะและเครื่องหมายที่ใช้ในการวิจัย

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง ลักษณะภาษาไทยที่ปรากฏในบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลจาก หนังสือประวัติโกษาปานและบันทึกการเดินทางไปฝรั่งเศส ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี จัดพิมพ์ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ เมื่อ พ.ศ. 2530

อนึ่ง การเรียกชื่อบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) มีความหลากหลายตามความเห็นของนักวิชาการและเอกสารที่พบ เช่น วิสุทธสุนธร วิสูตรสุนทร วิสุทสุนทร แต่การวิจัยครั้งนี้จะยึดตามหนังสือข้างต้น ซึ่งใช้ว่า วิสุทธสุนธร ตามที่ระบุไว้ในประวัติของออกพระวิสุทธสุนธร

ภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบ (Historical and Comparative Linguistics) หมายถึง การศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาษาในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งและเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงของภาษาในมิติต่าง ๆ ในแต่ละช่วงเวลา

การเปลี่ยนแปลงของภาษา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านอักขรวิธี คำศัพท์ ความหมาย และไวยากรณ์

เครื่องหมาย	→	หมายถึง ภาษาไทยสมัยปัจจุบันใช้ว่า
น.		หมายถึง หน้าของหนังสือที่ใช้เป็นข้อมูลวิจัย
บ.		หมายถึง บรรทัดในหน้าหนังสือที่ใช้เป็นข้อมูลวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Sirisumphandh (1986) ศึกษาสรรพนามในบันทึกและจดหมายของโกษาปาน : การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์เชิงสังคม ผลการศึกษาพบว่าคำสรรพนามในบันทึกและจดหมายของโกษาปานมี 2 รูปแบบ คือ คำบุรุษสรรพนามและคำนามที่ใช้เป็นสรรพนาม คำบุรุษสรรพนามพบใช้จำนวน 6 คำ แสดงลักษณะทางไวยากรณ์ด้านบุรุษ พจน์และเพศ และมีการใช้แตกต่างกันตามลักษณะทางสังคม คือ สถานภาพของผู้พูด ผู้ฟังและผู้ที่กล่าวถึง รวมทั้งปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมได้แก่ ความเป็นทางการ ความอ่อนน้อมถ่อมตน การยกย่องให้เกียรติและการถ่อมตัว ส่วนคำนามที่ใช้เป็นสรรพนามพบใช้ 7 ประเภท บ่งชี้ลักษณะทางสังคม คือบทบาทและความสัมพันธ์ของผู้ใช้สรรพนาม คำนามทั้ง 7 ประเภทใช้ทำหน้าที่เป็นสรรพนามได้ตามลำพังเฉพาะบางประเภทและเกิดร่วมกันเป็นกลุ่มคำได้ทุกประเภท จากการศึกษาพบว่า คำสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 ปรากฏใช้ในข้อมูลบ่อยกว่าคำนาม ซึ่งใช้เป็นสรรพนาม ส่วนคำสรรพนามบุรุษที่ 3 นั้น ปรากฏใช้น้อยกว่าคำนามซึ่งเป็นสรรพนาม การใช้สรรพนามจะสับเปลี่ยนรูปคำได้ เมื่อสถานภาพของผู้ฟังเปลี่ยนไปและเมื่อผู้พูดต้องการให้เกียรติผู้ฟังหรือเมื่อผู้พูดต้องการถ่อมตัว นอกจากนี้ถ้าไม่ใช้คำสรรพนามรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จะมีการละรูปคำสรรพนามเมื่อได้กล่าวถึงคำสรรพนามหรือคำนามซึ่งแทนบุคคลมาแล้ว

Lekun (2016) ศึกษาวัตถุประสงค์และเนื้อหาในการเขียนบันทึกรายวันและจดหมายของโกษาปาน กลวิธีทางภาษาในบันทึกรายวันและจดหมายของโกษาปานที่ทำให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมาย และเพื่อศึกษาภาพสะท้อนด้านการทูตของโกษาปานในบันทึกรายวันและจดหมายของโกษาปาน ผลการศึกษาพบว่า ด้านวัตถุประสงค์ในการเขียนมี 3 วัตถุประสงค์ ได้แก่ การแจ้งให้ทราบ การโน้มน้าวใจ และการแสดงความรู้สึก ด้านเนื้อหามีดังนี้ บันทึกรายวัน มีเนื้อหา 2 ส่วน คือ การปฏิบัติภารกิจของคณะราชทูตสยาม และข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประเทศฝรั่งเศส ผลการศึกษาด้านกลวิธีทางภาษา พบกลวิธีทางภาษาจำนวน 9 วิธี ได้แก่ การบรรยาย การให้รายละเอียด จำแนกได้ 4 ประการ คือ การใช้หน่วยขยาย การระบุเวลา การระบุจำนวน และการให้เหตุผล การเปรียบเทียบ การอ้างอิง การซ้ำ การแทรกบทสนทนา การใช้คำแสดงความรู้สึก การใช้คำแสดงความยกย่องให้เกียรติและการใช้คำแสดงการขอร้อง

Khoonhong, Sawanglap & Wiwan (2024) ศึกษาคำหลักและลักษณะบันเทิงคดีที่ปรากฏในบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนทร (โกษาปาน) ผลการวิจัยพบว่า มีการ

ใช้คำหลัก ที่อธิบายถึงวัฒนธรรมเกี่ยวกับอาหาร สถานที่ ตลอดจนกล่าวถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ ในส่วนของการศึกษาองค์ประกอบของบันเทิงคดีที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนทร (โกษาปาน) ประกอบด้วยการสร้างโครงเรื่อง การเล่าเรื่อง การสร้างตัวละคร การสร้างฉาก และการนำเสนอแก่นเรื่อง สะท้อนให้เห็นอัจฉริยภาพด้านไวยากรณ์ไทยและภาพสะท้อนสังคม

จากการสำรวจสถานภาพงานวิจัยที่ใช้กลุ่มข้อมูลจากบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) งานวิจัยของของ Sirisumphandh (1986) แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการเลือกใช้สรรพนามและสรรพนามยังสะท้อนสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา งานวิจัยของ Lekun (2016) แสดงให้เห็นกลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ส่วนงานวิจัยของ Khoonhong, Sawanglap, & Wiwan (2024) เน้นการศึกษาองค์ประกอบของสารคดี ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำงานวิจัยทั้ง 3 เรื่องมาใช้เป็นแนวทางการศึกษาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงภาษา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ภาษาไทยสมัยอยุธยาและเปรียบเทียบกับภาษาไทยสมัยปัจจุบันไปพร้อมกันเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้อย่างชัดเจน โดยจะจำแนกการนำเสนอออกเป็นด้านอักขรวิธี คำศัพท์ ความหมาย ไวยากรณ์ และในส่วนท้ายจะได้นำเสนอลักษณะเด่นที่พบในบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) คือ การใช้สำนวน การใช้คำซ้อน การใช้คำเชื่อมและการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ เพื่อให้เห็นภาพรวมของลักษณะภาษาไทยสมัยอยุธยามากยิ่งขึ้น

1. การเปลี่ยนแปลงด้านอักขรวิธี (Orthographic Changes)

Phraya Upakitsinlapasan (2005, p. 1) กล่าวถึงอักขรวิธีไว้ว่า “อักขรวิธีก็คือแบบแผนที่ว่าด้วยตัวหนังสือ พร้อมทั้งวิธีเขียน อ่าน และใช้ตัวหนังสือให้ถูกต้องตามความนิยม”

Royal Institute Dictionary AD 2011 (2003, p. 1346) อธิบายความหมายของอักขรวิธีว่า “วิธีเขียนและอ่านหนังสือให้ถูกต้อง ชื่อตำราไวยากรณ์ ตอนที่ว่าด้วยตัวอักษร การอ่าน การเขียน และการใช้ตัวอักษร”

ดังนั้น อักขรวิธีจึงน่าจะหมายถึงแบบแผนที่ว่าด้วยตัวหนังสือ และวิธีเขียนอ่านหนังสือให้ถูกต้อง ซึ่งจำเป็นจะต้องรู้การใช้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายต่าง ๆ

ที่จะมาประสมกันเข้าเป็นคำในภาษาและต้องรู้ส่วนประกอบของคำ (Supanvanit, 1984, p. 455-456) ผลการวิจัยพบการเปลี่ยนแปลงด้านอักขรวิธี ดังต่อไปนี้

1.1 การใช้พยัญชนะ (การเปลี่ยนแปลงรูปคำ)

1) การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะต้น เช่น

ภาษาไทยสมัยอยุธยา			ภาษาไทยปัจจุบัน	
บ	บหลัด	⟶	ป	ปลัด

“ปโรบหลัดนายกำบัน ชวนใวให้รับพระทานอาหารด้วย”[3] (น. 1 บ. 10)

ภ	ภอร	⟶	พ	พร

“อัตโนข่อภอรแกพระเป็นเจ้าใหชีต้นอยูเปนศุข” (น. 3 บ. 3)

ต	ต่ภาร	⟶	ส	สะพาน

“แพงนันสองตึกแลมีต่ภานแตป่ตูเมอียงขามคูออก” (น. 41 บ. 7)

ผ	ผสิว	⟶	ป	ประสิว

“นัน ๔ ตึกไวดินผ่สีวนันตึกนึงไวข่นมปังแหงแล” (น. 41 บ. 11)

2) การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะท้าย เช่น

ภาษาไทยสมัยอยุธยา			ภาษาไทยปัจจุบัน	
น	ส่มควน	⟶	ร	สมควร

“อีกบาศโครใหส่มควนดวยพระญศพรัะเกียดส่ม” (น. 9 บ. 2)

ช	เข้าโภช่	⟶	ด	ข้าวโพด

“ไว้แลชันกล้างนันไวเข้าโภช่สาลีเลดแลถัว”

ร, น	ทักทาร ทักทาน	⟶	ย	ทักทาย

“มาทักทารแลข้าพ่เจ้าให้เข้ามาณ่ทายพระแลข้า” (น. 1 บ. 13)

“แลลูกข้า ๘ ค่น มาทักทานข้าพ่เจ้ากใหเข้ามา” (น. 2 บ. 4)

1.2 การใช้พยัญชนะ (การเปลี่ยนแปลงเสียง)

1) การเพิ่มเสียง (addition, excrescent) หมายถึง กระบวนการที่ทำให้มีเสียงใหม่เกิดขึ้นเพื่อความสะดวกในการเปล่งเสียง

[3] ตัวอย่างข้อความที่ปรากฏในงานวิจัยนี้คงการสะกดตามต้นฉบับทุกประการ

1.1) การเพิ่มเสียงที่ต้นคำ (prothesis) เช่น

ภาษาไทยสมัยอยุธยา		ภาษาไทยปัจจุบัน
บอก	⟶	กระบอก

“แห่งแล ๖ บอกบาง ๕ บอกบาง ๔ บอกบางแลปืน” (น. 49 บ. 5)

เล็ด	⟶	เมล็ด

“สามชันเตมทังนันแลชันกล้างไวเข้าโภชสาลีเลดแลชันบ่นนัน” (น. 49 บ. 14)

หลิ่ง	⟶	ตลิ่ง

“แลมีตึกไวเสากโดงสองตึกแลชันบ่ลหลึงนันตึกชาว” (น. 32 บ. 9)

1.2) การสลับเสียง (Metathesis) เช่น

ภาษาไทยสมัยอยุธยา		ภาษาไทยปัจจุบัน
กะไตร	⟶	กรรไกร

“ห่มแลมวกแลตีรแหวนวีก้ไตรแลถวยชามแลเครอีงแกว” (น. 47 บ. 14)

1.3 การใช้สระ เช่น

ภาษาไทยสมัยอยุธยา		ภาษาไทยปัจจุบัน
สระ ึ	⟶	ึ
ซึง	⟶	ซึ่ง

“เจบสีงไดหามีใดแลซึงส่เดจพระม่หากระสัตราธีราช” (น. 4 บ. 5)

สระ เ ี อ	⟶	เ ื อ
เมอีง	⟶	เมือง

“ซึงเจ้าเมอีงคีดบำรุงพระราชไมตรีพระม่หากระสัตร” (น. 5 บ. 4)

สระ เ ิ	⟶	เ ึ
เถีง	⟶	ถึง

“ตามรีมฝังขวา ทางนันจ่นเถีงทาคีนนัน” (น. 12 บ. 13)

สระ ใ	⟶	ไ
ไมตรี	⟶	ไมตรี

“ซึงเจ้าเมอีงคีดบำรุงพระราชไมตรีพระม่หากระสัตร” (น. 5 บ. 4)

ผลการวิเคราะห์ข้างต้นสันนิษฐานได้ว่าด้านอักขรวิธี โดยเฉพาะประเด็นการใช้พยัญชนะต้นนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง เพราะการเพิ่มเสียงพยัญชนะและสระนั้นย่อมสัมพันธ์กับอักขรวิธี (รูปเขียน) ซึ่งอาจบันทึกไปตามเสียงพูดในสมัยนั้นจึง

ทำให้เห็นว่าอักขรวิธียังมีความลักลั่น ไม่เป็นระบบ นอกจากตัวอย่างที่แสดงข้างต้นแล้ว ยังพบข้อมูลความลั่กลั่นของการใช้พยัญชนะ เช่น ศ ⟶ ส, พ ⟶ ป, ท ⟶ ถ

1.4 การใช้วรรณยุกต์

ในสมัยอยุธยาตอนกลางพบว่ามีการใช้รูปวรรณยุกต์ 2 รูป คือ วรรณยุกต์เอก ่ และวรรณยุกต์โท ้ แต่การใช้กำกับคำยังไม่สม่ำเสมอนัก กล่าวคือ คำคำเดียวบางแห่งใช้ บางแห่งไม่ใช้ คำบางคำที่เคยมีรูปวรรณยุกต์กำกับก็ไม่มี บางคำที่ไม่ต้องมีรูปวรรณยุกต์กำกับก็ปรากฏว่ามีวรรณยุกต์กำกับ คำบางคำก็ใช้รูปวรรณยุกต์ที่แตกต่างกับปัจจุบัน (Laksanasiri, 2008, p. 173) เช่น

ภาษาไทยสมัยอยุธยา		ภาษาไทยปัจจุบัน
ø[4]	⟶	วรรณยุกต์ เอก
แก	⟶	แก่

“ทาน<u>แก</u>แล้ว ถ้าบีดาทานหามีใดให้ทานเปนแทน” (น. 15 บ. 5)

ø	⟶	วรรณยุกต์ โท
ใด	⟶	ได้

“สานเสดมาเถิง ข้าก<u>ใด</u>บำรุงราช่การของพระม่หากระสัตร” (น. 15 บ. 7)

้	⟶	ø (เสียงจัตวา)
นัก<u>หน้า</u>	⟶	หนัก<u>หนา</u>

“พระม่หากระสัตระเจ้าเรานี<u>นักหน้า</u>หาแลเจ้า” (น. 56 บ. 6)

1.5 การใช้เครื่องหมาย

1) เครื่องหมายแทนสระ

1.1) เครื่องหมายฝนทอง ◌ ่ และเครื่องหมายฟันหนู ◌ ''◌ โดยใช้เขียนกำกับคำหรือพยางค์เพื่อให้ออกเสียงสระอะ สระโอะ สระออ

ออกเสียงสระอะ ของเครื่องหมายฝนทอง เช่น

“ทานอาหารด้วยข้า<u>พ่</u>เจ้า ๆ จึงรับเอามือพีรียา” (น. 35 บ. 1)

“เมอีงมีทำตามสังนี<u>จ่</u>เอาเปนโทศ ในวันเดยีว” (น. 56 บ. 7)

ออกเสียงสระโอะ ของเครื่องหมายฝนทองและเครื่องหมายฟันหนู เช่น

“ แลอาบาก<u>ค''น</u>นีงอยู่ไกลเมอีงแบรศทาง ๕ โยช” (น. 68 บ. 5)

---

[4] เครื่องหมาย ø หมายถึง ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์

“ ทำดูจ่นีงเปลข้างแลคริง แลจีงทำเปนก ่ ่งจัก” (น. 67 บ. 5)

“หนาจใดพ่บเจ้าเมอีงแลจใดสังส่นท่นาดวยครันวาแลว” (น. 5 บ. 8)

ออกเสียงสะออ ของเครื่องหมายฟันหนู เช่น

“ คันแต่ฉ ่ ่อเดยีว อ่นีงแมนำณ่เมอีงแปรศนน” (น. 66 บ. 13)

1.2) เครื่องหมายไม้หันอากาศ ั พบใช้ไม้หันอากาศในคำที่มีสระอะมีตัวสะกดเสมอ เช่น

“ลาคำมูสูอีนตันนังใหนำฝรังเสดค่นนีงขีนไปหา ฯ ข้าฯ แลวา” (น. 61 บ. 9)

“แลซึงทานปรากฏ่หนาจใคร่เหน อัตโนแลอัตโนก” (น. 1 บ. 3)

2) เครื่องหมายประกอบการเขียน

2.1) เครื่องหมายเริ่มต้นและจบข้อมูล คือเครื่องหมายตาไก่หรือฟองมัน ๏ และเครื่องหมายโคมูตร ๏ ๎ เช่น

“ ๏ ครันเพลาปายแล้วประมารสีโมง ฝีดาวูคนนีงมาหาข้าพ่” (น. 61 บ. 3)

“ ใวสำรับดูจ่นงีไวพระราชสารอยูทือนัน ๏ ๎ ” (น. 22 บ. 4)

2.2 เครื่องหมาย ฯ ใช้เขียนวันเดือนปีทางจันทรคติ เช่น

“๏ วัน ๑๓ คำ หญีงฝรังชาวเมือง ๕ ค่น ฝีดาวู ๖ ค่นมา” (น. 64 บ. 7)

2.3 เครื่องหมายไม้ยมก ๆ เช่น

“ ต้นตกแตงใหบ่รีโภกนีก่ตระการหลาก ๆ แลทือนังป่อรีโภก” (น. 60 บ. 14)

ตัวอย่างการใช้เครื่องหมายข้างต้นเป็นเครื่องหมายประกอบการเขียนที่มีใช้ในสมัยอยุธยา แต่ในภาษาไทยปัจจุบันไม่มีเครื่องหมายดังกล่าวใช้แล้ว ยกเว้นเครื่องหมายไม้ยมก (ๆ) เท่านั้นที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงด้านอักขรวิธีที่พบในบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) พบว่าส่วนใหญ่ยังมีความลักลั่น ทั้งในด้านการใช้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ รวมทั้งเครื่องหมาย อาจอนุมานได้ว่าการใช้รูปเขียนในสมัยนั้นอาจสะท้อนการออกเสียงของคำในอดีต นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงรูปเขียนสะท้อนให้เห็นถึงการเขียนสะกดที่ยังไม่มีระบบแน่นอน มักเขียนไปตามความนิยมหรือความคุ้นเคยของแต่ละคน ดังที่ Supanvanit (1984, p. 457) กล่าวว่า *“เท่าที่สังเกตจะพบว่าการใช้พยัญชนะใด ๆ ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว มักจะใช้ให้อ่านออกเสียงได้เป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมัยก่อนยังไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวว่าคำนั้นจะต้องใช้พยัญชนะตัวนั้นตัวนี้ และการศึกษายังไม่เจริญเท่าปัจจุบัน ยังไม่มีโรงเรียนหรือตำราต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง”* หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือสมัยนั้นยังไม่มี

พจนานุกรมที่จะใช้อ้างอิงการเขียนเหมือนในสมัยปัจจุบัน จึงทำให้เห็นว่าอักขรวิธีในสมัยอยุธยามีความแตกต่างจากปัจจุบันและมีความลักลั่นสูง

2. การเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์ (Lexical item change in vocabulary)

ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์พบเฉพาะประเด็นการสูญศัพท์เท่านั้น การสูญศัพท์ คือ การที่คำหรือถ้อยคำสำนวนจะสูญไปจากภาษานั้นเนื่องจากความคิดเกี่ยวกับเรื่องนั้นสูญไปจากสังคม คำซึ่งสื่อความคิดนั้นก็จะสูญไปด้วย มีคำจำนวนมากที่เราไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่จะกล่าวถึงเมื่อต้องการพูดถึงอดีตหรือนำมาใช้ในวรรณคดี ในสังคมอาจจะมีคำศัพท์ต้องห้าม เมื่อเป็นคำต้องห้ามคำเหล่านั้นก็จะไม่มีผู้ใช้และสูญไปในที่สุด หรือคำ ๆ นั้นมีคำที่มีความหมายเหมือนกันใช้ คำที่ไม่ได้รับความนิยมก็สูญไปหรืออาจเปลี่ยนมาใช้คำอื่นแทน (Chamnirokasant, 1983, p. 36) ซึ่งคำที่พบว่าเป็นคำสูญศัพท์มีดังนี้

อัตโน “แลซึงทานปราฎ์หนาจใครเหนอัตโนแลอัตโนก” (น. 1 บ. 3)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง ข้าพเจ้า, ฉัน เป็นคำสรรพนามใช้เรียกแทนชื่อตัวเองเป็นคำกลาง ๆ ไม่ยกตนหรือถ่อมตนจนเกินไป

ภาษาไทยปัจจุบัน ไม่มีใช้แล้ว แต่พบได้ในพุทธภาษิต เช่น อัตตา หิ อัตตโน นาโถ

รับพระทาน “ปโรบหลัดนายกำบัน ชวนใวใหรับพระทานอาหารดวย” (น. 1 บ. 10)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง รับประทาน กิน

ภาษาไทยปัจจุบัน ใช้ว่า รับประทาน

ทักทาน “มาทักทารแลข้าพ่เจ้าใหเข้ามาณ่ทายพระแลข้า” (น. 1 บ. 13)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง ทักทาย ปราศรัย

ภาษาไทยปัจจุบัน ใช้ว่า ทักทาย

ทำทาง “แลอต์โนมานีทำทางเปนอันไกล กมาเปนสุกหาไภยอันณรายมีใด” (น. 2 บ. 12)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง ระยะทาง

ภาษาไทยปัจจุบัน ไม่ใช้แล้ว

รับสู้ “จ่ขีนไปเถิงลันดอระน่อนันเจาเมอีงจ์ใหรับสูท่านประดูจ” (น. 5 บ. 2)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง ต้อนรับขับสู้

ภาษาไทยปัจจุบัน ใช้เป็นคำซ้อนว่า ต้อนรับขับสู้

สังสนทนา “หนาจ๋ใดพ่บเจาเมอีงแลจ๋ใดสังส่นท่นาดวยครันวาแลว” (น. 5 บ. 8)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง สนทนาร่วม

ภาษาไทยปัจจุบัน ใช้ว่า สนทนา

เกลือก “มาทำรายทังนี เกรอีกพระมหากระสัตรเจามีใด” (น. 7 บ. 6)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง เผื่อว่า บางที

ภาษาไทยปัจจุบัน หมายถึง กลิ้งหรือเสือกตัวไปมา คบหาสมาคมคลุกคลี เช่น เกลือกกลั้วกับคนพาล กลิ้งเกลือก

ปก “ดวยทองหม้วดแลหม้วดเงินแกมกันป่กบนแพรอัจหลัด” (น. 18 บ. 8)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง คลุม

ภาษาไทยปัจจุบัน ใช้เป็นคำซ้อน เช่น ปกคลุม ปกปิด ปกป้อง หรือใช้ในคำประสม ปกหนังสือ ปกเสื้อ และในภาษาไทยถิ่นใต้ หมายถึง ปลาแก้มช้ำ

แว่น “อันแลมีแวนกวางคีบหานิวสูงสอกนิงตรึงตีดไว” (น. 20 บ. 7)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง กระจก กระจกเงา กระจกแก้ว

ภาษาไทยปัจจุบัน ใช้ในความหมายว่า ทำให้เป็นวงหรือเป็นดวง เช่น หั่นเป็นแว่น ๆ แต่คำว่า แว่น ที่ใช้ในความหมายว่า กระจก ยังใช้ในภาษาไทยถิ่นเหนือและอีสาน

สบใจ “ไดแตจ๋ใหทานส่บใจแลแตกำลังข้านีทำใดแต” (น. 53 บ. 3)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง ถูกใจ

ภาษาไทยปัจจุบัน ไม่ใช้แล้ว

ชวาลา “ช่วาลาใหญนอยแลเทยีนเหลกแลเทยีน” (น. 58 บ. 2)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง ตะเกียง

ภาษาไทยปัจจุบัน ไม่ใช้แล้ว

ท่าทาง “ดวยท่าทางซึงจ๋ไปนันกมีส่ดวกแลไสรฎ” (น. 63 บ. 5)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง เส้นทาง

ภาษาไทยปัจจุบัน ไม่ใช้แล้วในความหมายว่า เส้นทาง แต่ใช้ในความหมายที่เกี่ยวกับอากัปกิริยา

ศัพท์สูญข้างต้นนั้น ผู้วิจัยอ้างอิงความหมายของคำศัพท์ในอดีตจากคำอธิบายศัพท์ในหนังสือที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษา และได้เปรียบเทียบกับความหมายปัจจุบันจาก

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบว่า ศัพท์สูญส่วนใหญ่ไม่มีใช้แล้วในปัจจุบัน คือ อัตโน ทำทาง ท่าทาง ทักทาน รับพระทาน ศัพท์สูญบางคำยังใช้มาจนถึงปัจจุบันแต่จะไม่ปรากฏเดี่ยว ๆ อาจปรากฏในคำซ้อน เช่น ต้อนรับขับสู้ ปกคลุม คำบางคำใช้เฉพาะในวรรณคดี เช่น เกลือก และคำบางคำยังใช้ในความหมายเหมือนในอดีตแต่ปรากฏใช้ในภาษาไทยถิ่น เช่น แว่น ปก นอกจากนี้คำศัพท์บางคำก็สูญไปเพราะสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป เช่น ชวาลา ปัจจุบันนี้ไม่มีการใช้ตะเกียงแล้ว (หรือใช้น้อยลงเพราะสังคมไทยนิยมใช้ไฟฟ้า) จึงทำให้ศัพท์คำนี้สูญไปด้วย ดังนั้นคำศัพท์บางคำเป็นคำที่ใช้เฉพาะสมัยอยุธยา หรือบางคำอาจมีใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันแต่อาจจะเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการปรากฏหรือความหมายไปบ้าง

3. การเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย (Semantic change)

Kullavanijaya (2001, p. 428) กล่าวว่า ความหมายของภาษาเป็นส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายที่สุด เหตุที่เป็นดังนี้อาจเพราะความหมายเป็นเรื่องที่ไม่มีข้อสรุปที่คนทั่วไปยอมรับ การให้ความหมายของคำใดคำหนึ่งนั้นก็เป็นที่ทราบกันดีว่ามีได้หลากหลาย เมื่อไม่มีข้อสรุปที่ทุกคนยอมรับ ความแตกต่างก็ย่อมเกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงก็เป็นผลตามมาเกิดได้โดยง่าย

การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายในการศึกษาครั้งนี้ จะกล่าวเฉพาะการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำเท่านั้น แต่ข้อจำกัดของการกำหนดความหมายในบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) ซึ่งเป็นเอกสารโบราณในสมัยอยุธยา จึงยากต่อการนิยามความหมาย เพราะไม่อาจสืบทราบได้ว่าคำ ๆ นั้น มีความหมายอย่างไรในสมัยนั้น แต่ผู้วิจัยจะอ้างอิงคำอธิบายความหมายในหนังสือที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาและเปรียบเทียบกับความหมายในปัจจุบันที่อ้างอิงจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เป็นหลักและบางส่วนจะพิจารณาบริบทของคำร่วมด้วย ผลการวิเคราะห์พบเฉพาะความหมายแคบเข้า ความหมายย้ายที่ และความหมายส่อไปในทางลบ ดังนี้

3.1 ความหมายแคบเข้า คือ คำซึ่งสมัยหนึ่งเคยมีความหมายกว้าง ต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายเฉพาะเจาะจงขึ้น หรือหมายถึงคำซึ่งสมัยหนึ่งเคยมีหลายความหมาย ต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายน้อยลง หรือหมายถึงคำซึ่งสมัยหนึ่งเคยปรากฏในปริบทกว้าง ต่อมาเปลี่ยนไปปรากฏในปริบทที่แคบกว่าเดิม (Chamnirokasant, 1983, p. 45) เช่น

หนังสือ “บาตีรวาเสดเลาให้ข้าพ่เจาฝังวามี<u>หนังสือ</u>นายกองกำปั่นใหญ่” (น. 44 บ. 5)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง เครื่องหมายใช้ขีดเขียนแทนเสียงหรือคำพูด เช่น เขียน หนังสือ ลายลักษณ์อักษร เช่น ขอให้เขียนเป็นหนังสือไว้ด้วย จดหมาย ที่มีไปมา เช่น หนังสือราชการ เอกสาร บทประพันธ์ ข้อความที่พิมพ์ หรือเขียนเป็นต้นแล้วรวมเป็นเล่ม (กฎ) เอกสาร ที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้น

ภาษาไทยปัจจุบัน ส่วนใหญ่ใช้ในความหมายเฉพาะหมายถึง หนังสือ ตำรา เช่น หนังสือเรียน

3.2 ความหมายย้ายที่ คือ คำซึ่งสมัยหนึ่งเคยมีความหมายอย่างหนึ่ง ต่อมาเปลี่ยนไปมีความหมายเป็นอย่างอื่น (Chamnirokasant, 1983, p. 52) เช่น

รับสั่ง “เพลาเยนเสนาบดีผู้ไหญเข้ามารับสังพระม่หากระสัตร” (น. 16 บ. 10)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง รับกระแสพระบรมราชโองการ

ภาษาไทยปัจจุบัน หมายถึง คำสั่ง (ใช้แก่เจ้านาย) เช่น มีรับสั่งให้เข้าเฝ้า พูด บอก (ใช้แก่เจ้านาย) เช่น ท่านรับสั่งให้หา

ลูกค้า “วู แลลูกข้า ๘ ค่น มาทักทานข้าพ่เจ้ากให้เข้ามา” (น. 2 บ. 4)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา หมายถึง พ่อค้าย่อย เพราะในระบบการค้าผูกขาดโดยรัฐ ตัวพ่อค้าใหญ่(ผู้ขายผู้ซื้อ) หมายถึงพระคลัง ส่วนผู้เข้ามาค้าขาย ต้องผ่านพระคังจึงเป็นลูกค้า ฉะนั้นในสมัยอยุธยาจึงพบแต่คำว่าลูกค้า ไม่มีคำว่าพ่อค้า

ภาษาไทยปัจจุบัน หมายถึง ผู้ซื้อ เช่น ผู้ขายปลีกเป็นลูกค้าของผู้ขายส่ง ผู้อุดหนุน ในเชิงธุรกิจ เช่น ลูกค้าของธนาคาร

3.3 ความหมายส่อไปในทางลบ (Pejoration) คือความหมายเดิมธรรมดาดีแต่กลับเปลี่ยนไปมีความหมายในทางลบ (Kullavanijaya, 2001, p. 431) เช่น

บังคับ “แลมูสูโกบันตังเดโป ซึงใดบังคับท่หารทังปวงแล” (น. 13 บ. 13)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา ใช้ในความหมายว่า การว่ากล่าวปกครอง หรือใช้อำนาจ สั่งให้ทำหรือให้ปฏิบัติ มีความหมายกลางๆ

ภาษาไทยปัจจุบัน ใช้ในความหมายว่า จำต้องทำ ให้เป็นไปตามความประสงค์ และใช้สื่อความหมายในทางไม่ดี เช่น บังคับขู่เข็ญ

การวิเคราะห์ด้านความหมายในบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) นั้นอาจมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านคำศัพท์ เพราะการศึกษาความหมายก็ต้องศึกษาความหมายจากคำศัพท์และบริบทร่วมด้วย ผลการวิจัยพบว่าความหมายของคำที่ใช้ในสมัยอยุธยาแตกต่างจากความหมายของคำที่ใช้อยู่ในภาษาไทยปัจจุบัน ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำนั้นอาจมีหลายปัจจัย เช่น ความก้าวหน้าทางวิทยาการ ความเปรียบ การใช้คำร่วมกัน คำต้องห้าม (Kullavanijaya, 2001, p. 428) แต่ผู้วิจัยเห็นว่าการอธิบายการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำนั้น จำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณีร่วมด้วยเพราะการตีความเรื่องความหมายนั้นเป็นการกำหนดและรับรู้ร่วมกันของคนในสังคมนั้นและช่วงเวลานั้น

4. การเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์ (Change in grammar)

4.1 การเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคำ คำอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงด้านหน้าที่ โดยเปลี่ยนจากหน้าที่หนึ่งเป็นอีกหน้าที่หนึ่ง หรือหน้าที่ที่เคยมีอยู่น้อยลงไปหรือมีหน้าที่เพิ่มมากกว่าเดิม (Chamnirokasant, 1983, p. 40) เช่น

แล “ ๏ แลปราฏหนาจ์ใครช่ม จ่งทุกประเทศทงัปวง จใด” (น. 1 บ. 1)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา ใช้ขึ้นต้นข้อความใหม่

ภาษาไทยปัจจุบัน เหลียวซ้ายแลขวา (กริยา)
ห่อนข้า คืนสม แม่แล ฯ (เตลงพ่าย) (คำลงท้าย)
ให้ประกาศแก่พระราชวงศานุวงศ์แล ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยฝ่ายหน้าฝ่ายในและราษฎรในกรุง แล หัวเมืองให้ทราบทั่วกัน. (ประกาศ ร.4) (คำเชื่อม)

แก่ “อัตโนข่อภอรแกพระเปนเจ้าใหชีต้นอยูเปนศุข” (น. 3 บ. 3)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา ใช้เป็นคำกริยา หมายถึง จาก

ภาษาไทยปัจจุบัน หมายถึง มีอายุมาก เช่น แก่ไปทุกวัน อยู่ในวัยชรา แก่วิชา หรือใช้นำหน้านามฝ่ายรับ เช่น ให้เงินแก่เด็ก และในภาษาไทยถิ่นอีสานใช้เป็นกริยาหมายถึง ลาก เช่น แก่เกวียน.

อนึ่ง หากพิจารณาจากความหมายของคำว่า “แก่” ในภาษาไทยปัจจุบัน จะพบว่านิยมใช้เป็นคำบุพบท เช่น ให้เงินแก่เด็ก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา เช่น “บาตีรวาฝรังเสดบอกแกข้าพ่เจ้าวาทำเนยีมพระ” (น. 49 บ. 8)

แต่ “ปอมหลังเมอีงนันแลมีทานนำไหลมา<u>แต</u>ทีศ” (น. 31 บ. 8)

<u>ภาษาไทยสมัยอยุธยา</u> ใช้เป็นคำกริยา หมายถึง จาก

<u>ภาษาไทยปัจจุบัน</u> หมายถึง เฉพาะ อย่างเดียว เท่านั้น เช่น เลือกเอาแต่ที่ดี ๆ อยู่แต่ในบ้าน ใช้นำหน้านามบอกเวลาหรือบอก สถานที่ เช่น มาแต่เช้า มาแต่บ้าน ใช้เชื่อมความให้กลับกัน ให้ยิ่งหย่อนกว่ากัน หรือ ให้แย้งกัน เช่น น้ำขึ้นแต่ลมลง

ตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยมีลักษณะเป็นภาษาคำโดด ซึ่งคำแต่ละคำอาจมีหลายความหมายและทำได้หลายหน้าที่ โดยไม่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปคำ คำบางคำจึงเป็นคำหลายหน้าที่ (polysemes) ซึ่ง Vongvipanond (2001, p. 312) กล่าวว่า *“คำหลายหน้าที่ คือคำคำเดียวกันที่ความหมายแก่นเอื้อให้นำไปใช้ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้หลายอย่าง และยังเป็นปรากฏการณ์ปกติในการใช้คำในภาษา”*

4.2 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง

1) การเปลี่ยนลำดับคำในคำซ้อน ได้แก่การเปลี่ยนลำดับคำของคำในคำซ้อนหรือคำประสม และการเปลี่ยนลำดับคำในวลีหรือประโยค (Chamnirokasant, 1983, p. 40)

ภาษาไทยสมัยอยุธยา		**ภาษาไทยปัจจุบัน**
ป่วยเจ็บ	⟶	เจ็บป่วย

“นียัง<u>ปวยเจบ</u>เปนประการไดบาง” (น. 4 บ.1-2)

ตรึงติด	⟶	ติดตรึง

“ทีนอนนันเอาพร่มายฉาก<u>ตรึงตีด</u>ไวกับฝาผ่หนังทังสาม” (น. 18 บ. 12)

นอกจากการเปลี่ยนลำดับคำข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังสังเกตเห็นลักษณะบางประการของภาษาไทยสมัยอยุธยาที่แตกต่างไปจากภาษาไทยสมัยปัจจุบันคือตำแหน่งของคำว่า จง จึง เช่น

“ ๏ แลปราฎหนาจ์ใครช่ม <u>จ่ง</u>ทุกประเทศทงัปวง จใด” (น. 1 บ. 1)

Wimookthalob (1970, p. 227) กล่าวว่า ในภาษาสมัยก่อน คำว่า จง ใช้ในประโยคคำสั่งเหมือนปัจจุบัน แต่สมัยปัจจุบันตำแหน่งของคำนี้มีการเปลี่ยนแปลงไป คือ สมัยก่อนคำว่า จง ไม่ปรากฏหน้าคำกริยา แต่จะปรากฏหน้ากลุ่มคำที่ประกอบด้วยคำว่า ทุก กับคำลักษณนามและจะปรากฏหน้าคำว่า ทั่ว ซึ่งน่าจะเป็นคำกริยาวิเศษณ์ และช่วยเน้นกลุ่มคำและคำเหล่านั้น ส่วนในสมัยปัจจุบัน คำว่า จง จะปรากฏหน้าคำกริยาและช่วย

เน้นคำกริยา เช่น “จงช่วยกันรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย” นอกจากนี้ยังพบว่าตำแหน่งของคำว่า จึง ก็มีลักษณะที่ต่างจากปัจจุบัน เช่น

“จึงนายท่หารนัน ทำคำนับดวยทวนตามทำเนยีมฝรังษ” (น. 45 บ. 14)

“ราชใมตีร แลเหดไดจึงชาวอ่รุมมาจับชาว” (น. 6 บ. 14)

Wimookthalob (1970, p. 22) กล่าวว่า ในภาษาสมัยก่อน คำว่า จึง จะปรากฏอยู่ในตำแหน่งหน้าบทประธานของอนุพากย์ ซึ่งตามด้วยคำกริยา แต่ปัจจุบันคำว่า จึง จะปรากฏอยู่ระหว่างบทประธานและกริยา เช่น

ภาษาไทยสมัยอยุธยา ใช้ จึง – ประธาน – กริยา

ภาษาไทยปัจจุบัน ใช้ จึง ประธาน - จึง – กริยา

เช่น เขามาสาย ฉัน จึงไปก่อน

2) การเปลี่ยนกฎเกณฑ์ในภาษา การเปลี่ยนกฎเกณฑ์ในภาษาเป็นประเภทหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง เมื่อกฎเกณฑ์ในภาษาเปลี่ยนไป โครงสร้างของวลีหรือประโยคก็จะเปลี่ยนไปด้วย (Chamnirokasant, 1983, p. 42) เช่น

ภาษาไทยสมัยอยุธยา ขอโทษ+แก่+คำนามที่เป็นที่หมายของกริยา

“เทานีแลสีงไดมีควนนันข่อโทดแกทานเทีด” (น. 43 บ. 113)

ภาษาไทยปัจจุบัน ขอโทษ+คำนามที่เป็นที่หมายของกริยา

“ขอโทษเพื่อนเดี๋ยวนี้”

การเปลี่ยนแปลงด้านไวยากรณ์ พบว่ามีลักษณะที่แตกต่างจากปัจจุบัน ลักษณะสำคัญที่สังเกตได้คือ ส่วนใหญ่เป็นการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของคำ ทำให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคำ นำไปสู่กฎเกณฑ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำศัพท์ในสมัยนั้นด้วย ดังนั้นลักษณะทางไวยากรณ์ในสมัยอยุธยาจึงมีความแตกต่างจากภาษาไทยปัจจุบัน

นอกจากการเปลี่ยนแปลงของภาษาด้านอักขรวิธี คำศัพท์ ความหมาย ไวยากรณ์ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ผู้วิจัยยังสังเกตลักษณะเด่นที่พบในบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) ซึ่งจะทำให้เห็นภาพรวมของภาษาไทยสมัยอยุธยาได้ดีขึ้น ดังนี้

1. สำนวนที่ใช้เฉพาะสมัย สำนวนในที่นี้หมายถึงถ้อยคำสำนวนที่ปัจจุบันไม่ใช้แล้ว เช่น

ตกแต่งตัว “จใดเหนต่กแตงตวั แลประดบัประดาอันหลากนันอีก” (น. 1 บ. 2)

ครั้นแล้วก็ลาไป “ใดเหนกันทุกปี ทีใดคาดเลย ครันแลวหญีงนันกลาไป” (น. 1 บ. 5-7)

ยินดีนักหนา “ใดยืนขาววาทานมานึกมีความยินดีนักหนา” (น. 1 บ. 8)

สำนวน ตกแต่งตัว ปัจจุบันจะไม่ใช้ ตกแต่ง กับร่างกาย แม้จะพบเพียงครั้งเดียว แต่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นถ้อยคำสำนวนที่ไม่ใช้แล้วในปัจจุบันเมื่อเทียบกับ สำนวน ครั้นแล้วก็ลาไป และ ยินดีหนักหนา (ปัจจุบันใช้ว่า ยินดีเป็นอย่างยิ่ง หรือ ยินดียิ่งนัก) ซึ่งปรากฏในความถี่สูงกว่าเพราะบันทึกรายวันของออกออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) เป็นการจดบันทึกเรื่องราวของผู้คน สังคม การพบปะ จึงทำให้ใช้สำนวน ยินดีหนักหนา เมื่อต้องทักทายกับผู้ที่มาพบ แล้วก็ลงท้ายว่า ครั้นแล้วก็ลาไป หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นวัจนลีลา (Stylistics) ของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน)

2. การใช้คำซ้อน เช่น

รับส่งปราศรัย “ณ ทายพระแลข้าพ่เจ้ารับส่งปราไศรตามส่มควน” (น. 27 บ. 5)
ไปมาค้าขาย “ลูกค้า ซึงไปมาข้าขายณ่อาวแหงนึงเปนแดนฝังรงนี” (น. 6 บ. 5)
พระยศพระเกียรติ “ใหส่มควนดวย พระย่ศพระเกยีดแหงส่มเดจพระ” (น. 14 บ. 5)
พิทักษ์รักษา “มาอยูสองค่นใหพีทักรักสาทานทังกลางวันกลางคืนแล” (น. 16 บ. 7)
ซ่อมแปลง “ข้าพ่เจาเข้าไปเปนอูเอากำบันเข้าไปซอมแปลง” (หน้า 32 บ. 13)
มั่นคงยืดยาว “ธีราชเจาทังสองกรุงนีเปนมันคงยีดยาวไปไสก่จ” (น. 43 บ. 8)
รบพุ่ง “อยาใหรบพุงกันเปนอันอยากเล้ย” (น. 44 บ.10)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า คำซ้อนในภาษาไทยสมัยอยุธยาบางคำไม่มีใช้ในปัจจุบัน คือ รับสั่งปราศรัย ซ่อมแปลง รบพุ่ง บางคำยังคงมีใช้มาจนถึงปัจจุบัน เช่น ไปมาค้าขาย พระยศพระเกียรติ บางคำมีการเปลี่ยนแปลงรูปคำ เช่น พิทักษ์รักษา ปัจจุบันใช้ว่า ปกปักรักษา มั่นคงยืดยาว ปัจจุบันใช้ว่า มั่นคงยืนยาว การใช้คำซ้อนในภาษาไทยสมัยอยุธยา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bangouan (1986, p. 372-373) ที่พบว่าในสมัยอยุธยามีคำซ้อนเป็นจำนวนมาก คำที่นำมาซ้อนกันมีทั้งคำไทยแท้ซ้อนกับคำไทยแท้ คำไทยแท้ซ้อนกับคำภาษาอื่น และคำไทยแท้ซ้อนกับคำบาลีและสันสกฤต ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของคำซ้อนในภาษาไทยสมัยอยุธยา เมื่อนำมาใช้ในปัจจุบันส่วนใหญ่จะไม่เปลี่ยนแปลงความหมายทั้งคำแต่จะเปลี่ยนแปลงไปบางส่วนเท่านั้น

3. การใช้คำเชื่อม[5] คำเชื่อมที่พบส่วนใหญ่ จัดเป็นคำเชื่อมผสม[6] เช่น

แลซึ่ง “แลซึงทานปราฎ์หนาจใครเหน อัตโนแลอัตโนก” (น. 1 บ. 3)

แลแต่ “จใครเหนทานทงัปวงดูจ่เดยีว แลแตนีไปเรา” (น. 1 บ. 4)

ด้วยแต่ “ดวยแตกรุงไทยนันมาทักข้าพ่เจาแลทูตอุปรทูตแล” (น. 3 บ. 8)

ถ้าแล “สืบบอกแกนายกองนายทับทังปวงใหรูสาคันแลวทาแลสตรู” (น. 16 บ. 12)

แลจึง “เปลอีกส่มหันเปนเสนชาบนำตานชายสีงนึงแลจึงเอาลูก” (น. 25 บ. 3)

คำเชื่อมข้างต้นนั้นไม่มีใช้แล้วในภาษาไทยปัจจุบัน แต่ถือได้ว่าเป็นลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของภาษาไทยสมัยอยุธยาที่พบในบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chotitoarrawong (1981, p. 151) ที่กล่าวว่า *“ตำแหน่งของคำสันธานที่ปรากฏในสมัยสุโขทัย อยุธยา และปัจจุบัน จะปรากฏอยู่ต้นประโยคเชื่อมเสมอ และปรากฏเป็นกลุ่มคำสันธาน”* แสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยสมัยอยุธยาที่มีความแตกต่างจากภาษาไทยปัจจุบัน

4. การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

เนื่องจากบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) เป็นบันทึกรายวันที่เขียนขึ้นขณะพำนักในประเทศฝรั่งเศส จึงทำให้พบอิทธิพลของคำยืมภาษาต่างประเทศ อาทิ ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาเขมร ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะภาษาฝรั่งเศส ดังที่ Matungka (2019, p. 78) กล่าวถึงการสื่อสารของคณะราชทูตว่า *“สมเด็จพระนารายณมหาราชยังได้ส่งนักเรียนไทยไปเรียนวิชาช่างที่ฝรั่งเศส โดยฝากไปกับคณะทูตและโปรดให้มีการสอนวิชาสามัญอื่น ๆ อีกและทรงมีพระบัญชาให้ออกพระวิสูตรสุนทร(ปาน) ราชทูตของพระองค์ไปศึกษาดูงานตามโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในกรุงปารีสขณะที่พำนักอยู่ในประเทศฝรั่งเศสด้วย”* จากการวิเคราะห์พบว่าการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นชื่อเฉพาะ เช่น

ชื่อคน เช่น ฝีดาวู มูสูอีนตันตังข้าหลวง อิคบาศโคร มูสูสีลี บาตรีวาเสด

ชื่อเมืองหรือสถานที่ เช่น วิลันดา (ฮอลันดา) ปะตุกัน (โปรตุเกส) เมืองแบรศ

---

[5] คำเชื่อม หมายถึง คำหรือกลุ่มคำที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำ กลุ่มคำหรือประโยค จำแนกตามลักษณะการประกอบคำได้ 2 ประเภท คือ คำเชื่อมเดี่ยว และคำเชื่อมผสม (Bandhumedha, 2011, p. 89)

[6] คำเชื่อมผสม ได้แก่กลุ่มคำที่มีคำเชื่อมเดี่ยวเป็นส่วนประกอบอย่างน้อย 1 คำ เช่น *ถ้าเผื่อคุณพบน้อยช่วยบอกว่าฉันอยากพบนะ* ถ้าเผื่อ เป็นคำเชื่อมผสม เป็นต้น (Bandhumedha, 2011, p. 89)

ชื่ออาหาร เช่น สุเป (ซุป) เฝรเส (สตอรเบอรี่) อาระตีโช (ชื่อผักชนิดหนึ่ง)
ชื่อสิ่งของทั่วไป เช่น อัจลัด (ชื่อผ้า) ปัศดู (ผ้าขนสัตว์)

คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสามารถในทางอักษรศาสตร์ของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) ได้เป็นอย่างดี เพราะนอกจากความรู้ภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาเขมรแล้ว ยังถือว่าเป็นผู้ที่รอบรู้ภาษาต่างประเทศภาษาอื่น ๆ อีกด้วย นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาของชาติตะวันตก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส เริ่มเข้ามามีบทบาทและปะปนกับภาษาไทยมากขึ้นด้วยเหตุผลด้านการเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาลักษณะของภาษาไทยสมัยอยุธยา: ศึกษาจากบันทึกรายวันของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) ในด้านอักขรวิธี คำศัพท์ ความหมาย ไวยากรณ์ และเปรียบเทียบกับภาษาไทยปัจจุบัน พบว่าด้านอักขรวิธีมีความลักลั่นทั้งการใช้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมาย ด้านคำศัพท์ พบเฉพาะการสูญศัพท์ ด้านความหมาย พบลักษณะความหมายแคบเข้า ความหมายย้ายที่ และความหมายสื่อไปในทางลบ ด้านไวยากรณ์พบการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคำและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ซึ่งทั้งหมดเป็นการเปลี่ยนแปลงภายใน (Internal change) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในมิติอื่น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านอักขรวิธี มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง เพราะสันนิษฐานได้ว่ามักใช้รูปเขียนตามการออกเสียงในสมัยนั้น ซึ่งยังไม่เป็นระบบ การเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์มีความสัมพันธ์กับด้านความหมายและด้านไวยากรณ์ เพราะหากหน้าที่ของคำเปลี่ยนแปลง ทำให้โครงสร้างและกฎเกณฑ์ของภาษาเปลี่ยนแปลงไปซึ่งอาจเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำอีกด้วย นอกจากนี้ยังพบการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงภายนอก (External change) อีกทั้งยังพบลักษณะเด่น ได้แก่ การใช้สำนวน การใช้คำเชื่อม การใช้คำซ้อน ที่แสดงให้เห็นลักษณะของภาษาไทยสมัยอยุธยาได้ชัดเจนขึ้น

การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยนั้นมีลักษณะเป็นวิวัฒนาการ (Evolution) และเชื่อมโยงกันเพราะบางส่วนของภาษายังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยยังปรากฏการใช้ภาษาแบบเดิมในอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่บางส่วนของภาษาก็เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามธรรมชาติของภาษาซึ่งต้องมีพลวัต

ทั้งนี้ Changjai (2024, p. 28) ได้ระบุว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษา ได้แก่ ความแตกต่างของภาษาในสังคม สภาพทางจิตวิทยาของผู้พูดภาษา ลักษณะการออกเสียงของผู้พูดภาษา ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ คุณสมบัติของภาษา และการยืมคำภาษาต่างประเทศ จึงอาจกล่าวได้ว่าลักษณะภาษาไทยสมัยอยุธยาแตกต่างกับภาษาไทยปัจจุบันเพราะเป็นช่วงระยะเวลามากพอที่จะสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงในช่วงระยะเวลาต่างสมัย อันเป็นการพิจารณาภาษาแบบแนวตั้งของเวลา (Diachronic study) และหากพิจารณาในมิติการใช้ภาษาในภาพรวมจะพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ Changkhwanyean (1972, p. 342) ที่ระบุว่าการใช้ภาษาของออกพระวิสุทธสุนทร (โกษาปาน) ใช้ทำนองการเขียนแบบการทูต และใช้ภาษาง่าย ไม่ใช้ศัพท์แสง ไม่มีการแต่งศัพท์ให้ผิดแปลกไปจากภาษาธรรมดาสามัญ ไม่มีการนำศัพท์บาลีสันสกฤตมาใช้อย่างในสำนวนภาษาสูง

การศึกษาภาษาไทยในเชิงประวัติและเปรียบเทียบนอกจากจะทำให้เห็นลักษณะและพัฒนาการของภาษาไทยในอดีตแล้วยังเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาภาษาไทยปัจจุบันตลอดจนทำให้เข้าใจสภาพสังคมที่สะท้อนจากการใช้ภาษาไทยในสมัยนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sirisumphandh (1986) ที่สะท้อนให้เห็นว่าการเลือกใช้ภาษา (คำสรรพนาม) ย่อมเกิดจากปัจจัยทางสังคมและสะท้อนวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lekun (2016, p. 196 - 197) ที่กล่าวว่า *“โกษาปานมีวิธีการทางภาษาที่หลากหลายและสามารถเลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิผลได้ตามต้องการ ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพจนเป็นที่ยอมรับของชาวไทยและชาว ต่างประเทศ ดังนั้นกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ของโกษาปานจึงเป็นเครื่องยืนยันให้เห็นอย่างชัดเจนว่า โกษาปานเป็นบุคคลที่มีชั้นเชิงทางภาษาและควรค่าแก่การยกย่องให้เป็น “ราชทูตลิ้นทอง” แห่งแผ่นดินสยาม”* อันแสดงให้เห็นคุณสมบัติทางการทูตที่โดดเด่นผ่านการใช้กลวิธีทางภาษาของออกพระวิสุทธสุนธร (โกษาปาน) ราชทูตผู้ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ชาติไทย

References

Bandhumedha, N. (2011). *Thai grammar*. [in Thai]. 6th printing. Academic publication project, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.

Bangouan, B. (1986).*Formation of Thai words in Ayuthaya period*. [in Thai]. [Master Dissertation, Silapakorn University]. SURE.

Chamnirokasant,D. (1983). *Historical Linguistics and Comparative Tai Language*. [in Thai]. n.p.

Changjai, N. (2024). *Evolution of the Thai language*. [in Thai] .6th printing, Ramkhamhaeng University Press.

Changkhwanyean, P. (1972). *Thai prose usage in The Ayudhya Period*. [in Thai]. [Master Dissertation, Chulalongkorn University]. Chula Digiverse.

Chotitoarrawong,J. (1981). *usage of conjunctions in the Sukhothai, Ayudhaya and Ratanakosin periods: a comparative study.* [in Thai]. [Master Dissertation, Chulalongkorn University]. Chula Digiverse.

Khoonhong, S., Sawanglap, J., & Wiwan, B. (2024). The lexical word in Thai language and the Fiction in Archive Meetings Ok Phra Wisutsunthon (Kosa Pan). [in Thai]. *Phasa-Charuek: Journal of Language and Epigraphy, 1(*2), 105–126.

Kullavanijaya, P. (2001). *Teaching documents for the Thai language subject 3 (Unit 14: Language changes)*. [in Thai]. 6th printing. Sukhothai Thammathirat Open University.

Laksanasiri, C. (2008). *From Thai script to Thai letters*. [in Thai]. Chulalongkorn University Press.

Lekun, W. (2016). *Kosa Pan's Journal and Letters: Content and Language Techniques*. [in Thai].[Master Dissertation, Silapakorn University]. SURE.

Matungka, C. (2019). The Portuguese and the French Languages Used for Communication in the Siamese Royal Court during the Reign of King Narai the Great of Ayutthaya. [in Thai]. *DRIRDI Research for Community Service Journal, 5*(2), 68–72.

Phisphumvidhi, P. (2012). *Collection of the memoirs of Ok Phra Wisut Sunthon (Kosa Pan)*. [in Thai]. National Discovery Museum.

Phraya Upakitsinlapasan. (2005). *Thai Language Grammar*. [in Thai]. 13th printing. Thai Wattana Panich.

Royal Institute. (2003). *Royal Institute Dictionary AD 2011*. [in Thai]. Nanmee Books Publications.

Sirisumphandh, C. (1986). *A sociolinguistic study of pronominal forms: a case study of Kosa Pan's archival materials*. [in Thai]. [Master Dissertation, Silapakorn University]. SURE.

Supanvanit, I. (1984). *Evolution of letters and Thai orthography*. [in Thai]. Research dissemination project, Chulalongkorn University Research Division.

Vongvipanond, P. (2001). *Teaching document in Thai 3 (Chapter 7-15)*. [in Thai]. 9th printing. Sukhothai Thammathirat Open University Press.

Wimookthalob, W. (1970). *Change the meaning of words, Phrase and order of words in Rattanakosin period* [Master Dissertation, Chulalongkorn University]. [in Thai]. Chula Digiverse.